

**ВІННИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА КОЦЮБИНСЬКОГО**

Інститут філології й журналістики

Кафедра української літератури

ДИПЛОМНА РОБОТА
з історії української літератури
на тему:

Естетична парадигма поезії Оксани Забужко

Студентки 4 курсу БУУ групи
галузі знань 0203 Гуманітарні науки
напряму підготовки 6.020303 Філологія*.
Українська мова і література
Мельник Оксани Віталіївни

Науковий керівник: канд. філол. наук,
доц. Крупка В.П.

Розширена шкала _____

Кількість балів: _____ Оцінка: ECTS _____

Голова комісії _____
(підпис)

(ініціали, прізвище)

Члени комісії _____
(підпис) (ініціали, прізвище)

_____ (підпис) (ініціали, прізвище)

_____ (підпис) (ініціали, прізвище)

ЗМІСТ

Вступ	3
Розділ 1. Теоретичні основи дослідження поетичної творчості Оксани Забужко	6
1.1 Світоглядно-естетичні аспекти поезотворчості Оксани Забужко.....	6
1.2 Рецепція поезії Оксани Забужко в постмодерному дискурсі.....	10
Висновок до розділу 1.....	31
Розділ 2. Художні домінанти поетичного доробку Оксани Забужко	33
2.1 Філософські виміри поезотворчості.....	33
2.2 Рецепція драматичних сторінок національної історії	47
2.3 Концепт жіночності як вияв інтимних почуттів	53
Висновок до розділу 2.....	61
Висновки	62
Список використаної літератури	65

ВСТУП

Однією з найяскравіших постатей епатажного покоління українців-інтелектуалів і філософів 80-х років ХХ – початку ХХІ століття є Оксана Забужко, яка одразу була сприйнята і належним чином поцінована в літературно-мистецькому світі. Її поезія являє собою «якісно нове явище в українській літературі: вона глибоко медитативна, просякнута внутрішнім, глибинним, нерідко астральним світлом; це спроба витіснити таємницю життя, поєднати два світи – реальний і потойбічний» [30, с. 25].

Актуальність дослідження обумовлено потребою ґрунтовного й об'єктивного аналізу ліричного доробку Оксани Забужко, зокрема світоглядно-естетичної домінанти поезотворчості, поетикальних особливостей та рецепції поезії в українському літературознавстві.

Сьогодні дуже мало праць, які запропонували б концептуальне осмислення проблеми еволюції поетичного мислення поетеси. Отже, актуальність дослідження полягає в потребі системного аналізу поезотворчості Оксани Забужко.

Мета дослідження – здійснити комплексний аналіз естетичної парадигми поетичної творчості Оксани Забужко.

Реалізація цієї мети передбачає виконання таких **завдань**:

- окреслити феномен особистості й творчості Оксани Забужко в українській літературі;
- простежити генезу та розвиток поетичного мислення;
- дослідити світоглядні передумови поезотворчості;
- висвітлити рецепцію поезії Оксани Забужко в українському літературознавстві;
- проінтерпретувати трансформацію концептосфери у творчому доробку поетеси;
- декодувати художнє функціонування домінантних образів і мотивів у структурі ліричних творів;

- розглянути філософські, національно-історичні мотиви й особистісні домінанти інтимної лірики.

Об'єкт дослідження – поетична творчість Оксани Забужко 80-х років ХХ – початку ХХІ століття.

Предмет дослідження – світоглядні й поетикальні особливості ліричного доробку Оксани Забужко.

Теоретико-методологічну основу дослідження становлять основні положення літературознавчих праць Н. Анісімової [3-4], І. Борисюк [9], В. Головіної [11], Т. Грачової [12], Н. Дорошук [15], Т. Кизими [23], О. Кіліної [24], В. Кметь [25], О. Кудряшової [27], В. Люльки [44], Ю. Медведєвої [32], В. Мисливої [34-36], О. Пашник [40], Н. Тарасової [44], О. Шаф [47] та ін.

Методи дослідження. *Біографічний метод* допоміг довести пов'язаність життєвого та творчого шляху поетеси, їхню взаємообумовленість; *порівняльний метод* був актуальним при дослідженні елементів архетипних конструкцій; *описовий метод* використано при дослідженні конкретних текстів Оксани Забужко, їхніх змістових і формальних особливостей; *інтертекстуальний метод* дозволив виокремити культурні коди світового та національного походження, закладені автором, *системно-функціональний підхід* використано під час дослідження цілісності текстів, їх визначеності в художньому плані образною системою, оскільки *системний підхід* передбачає визначення складу поетики твору; *рецептивна естетика* дозволила осмислити специфіку донесення авторських стратегій до читача.

Наукова новизна роботи зумовлена її завданнями як історико-літературного дослідження. Творча еволюція поетичного доробку Оксани Забужко вперше розглядається в цілісному, комплексному вимірах, вивчено, сформовано провідні мотиви й образи лірики. Уперше простежені динамічні тенденції образної системи поезії, визначена типологія поетикальних особливостей текстових масивів.

Теоретичне значення дослідження полягає в тому, що його результати можуть бути використані в літературознавчих студіях для відтворення повноти й структурної цілісності літературного процесу кінця ХХ – початку ХХІ століття.

Практичне значення дослідження. Фактичний матеріал, теоретичні положення, висновки дипломної роботи можуть бути впроваджені в курси лекцій з історії української літератури ХХ ст. Отримані результати можна використовувати для розширення проблематики курсових, дипломних і магістерських робіт, у підготовці посібників з теорії й історії української літератури, у шкільній практиці.

Апробація роботи. Результати дослідження обговорено і схвалено на засіданні кафедри української літератури Інституту філології й журналістики Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (протокол №12 від 12 квітня 2016 року). Основні результати дипломного дослідження були апробовані на звітній науковій конференції викладачів, аспірантів, магістрантів і студентів інституту філології й журналістики (Вінниця, 2016).

Публікації. За матеріалами дипломної роботи надруковано публікацію «Ключові мотиви лірики Оксани Забужко».

Структура дипломної роботи зумовлена основною метою та завданнями дослідження. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків та списку використаної літератури (56 позицій). Обсяг роботи – 70 сторінок, із них 64 – основного тексту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. **Агеева В.** В осерді жіночого / Віра Агеева // Гендерна перспектива. – Київ : Факт, 2004. – С. 5-8.
2. **Агеева В.** Жіночий простір : Феміністичний дискурс українського модернізму / Віра Агеева. – Київ : Факт, 2003. – 320 с.
3. **Анісімова Н.** «...Все іще можна зіграти інакше...» : театралізований «світ навиворіт» у поезії Оксани Забужко / Ніна Анісімова // Науковий вісник Миколаївського державного університету ім. В. О. Сухомлинського : Філологічні науки. Літературознавство. – Миколаїв. – Вип. 4.14 (111). – С. 7-12.
4. **Анісімова Н.** Історія як «мистецтво грати в шахи» в ліриці О. Забужко / Ніна Анісімова // Вісник Запорізького національного університету : Філологічні науки. Літературознавство. – Запоріжжя. – 2014. – № 2. – С. 6-16.
5. **Біберова Г.** Месниця? Зрадниця? Феміністка? Міф про Клітемнестру в поезії Оксани Забужко / Ганна Біберова // Слово і час. – 2006. – № 6. – С. 53-63.
6. **Біберова Г.** Образ Офелії в ліриці Оксани Забужко : гендерний аспект / Ганна Біберова // Актуальні проблеми слов'ян. філології : міжвуз. зб. наук. ст. Вип. 9. – Київ : Знання України. – 2004. – С. 206-214.
7. **Біблія. Книги Священного Писання Ветхого и Нового Завета [Текст] :** научно-популярная литература. – Почаев : Свято-Успенская Почаевская Лавра, 2001. – 1375 с.
8. **Больнов О.** Философия экзистенциализма / Отто Больнов. – Санкт-Петербург : Лань, 1999. – 224 с.
9. **Борисюк І.** Міф творення в поезії Оксани Забужко / Ірина Борисюк // Літературознавство. – 2015. – № 1. – С. 57-61.

10. Борисюк І. Міфологізм української поезії вісімдесятників : навчальний посібник із курсу «Міф як ядро художньої словесності» / Ірина Борисюк. – Київ, 2012. – 212 с.

11. Головіна В. Мовне вираження міфу про місто в поезії постмодернізму / В. Головіна // Науковий вісник Харківського національного університету ім. Г. С. Сковороди. – Харків : Філологічні науки. Літературознавство. – 2011. – Вип. 6. – С. 59-62.

12. Грачова Т. Феномен поетичного мислення О. Забужко у контексті постмодерного літературного простору / Тетяна Грачова // Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства. Збірник наук. праць. – Ужгород. – 2011. – Вип. 16. – С. 84-86.

13. Гундорова Т. Проявлення слова. Дискусія раннього українського модернізму. Постмодерна інтерпретація / Тамара Гундорова. – Львів : Літопис, 1997. – 297 с.

14. Денисова Т. Екзистенціалізм і сучасний американський роман / Тамара Денисова. – Київ : Наукова думка, 1985. – 244 с.

15. Дорошук Н. «Кассандра» Лесі Українки – «Клітемнестра» Оксани Забужко: спроба діалогу / Н. Дорошук // Науковий вісник Волинського національного університету ім. Лесі Українки : Філологічні науки. Літературознавство. – Луцьк. – 2012. – № 12 (237). – С. 35-40.

16. Забужко О. Une princesse lointaine: Леся Українка як культурно-інтерпретаційна проблема / О. Забужко // Слово і час. – 2001. – № 2. – С. 6-18.

17. Забужко О. Жінка-автор у колоніальній культурі / О. Забужко // Українська мова та література. – 2003. – № 10. – С. 9-11.

18. Забужко О. Вірші 1980-2013 / Оксана Забужко. – Київ : Комора, 2013. – 302 с.

19. Зборовська Н. Вісімдесятництво як колоніальна симптоматика // Код української літератури. Проект психоісторії новітньої української літератури / Ніла Зборовська. – Київ : Академвидав, 2006. – С. 395-468.

- 20. Зборовська Н.** Жіноча сповідь на тлі чоловічого герметизму / Ніла Зборовська // Слово і час. – 1996. – №8-9. – С. 58-67.
- 21. Зборовська Н.** Жіноче письмо на порубіжні віків (Леся Українка, Оксана Забужко) / Ніла Зборовська // Слово і час. – 2004. – № 2. – С. 32-38.
- 22. Зборовська Н.** Феміністичні роздуми. На карнавалі мертвих поцілунків / Ніла Зборовська. – Львів : Літопис, 1999. – 236 с.
- 23. Кизима Т.** Взаємодія концептів світове дерево і людина в поетичній мові Оксани Забужко / Тетяна Кизима // Лінгвістичні студії : зб. наук. прац. – Донецьк. – 2011. – С. 277-281.
- 24. Кіліна О.** Біблійні мотиви в поезії Оксани Забужко / О. Кіліна // II Всеукр. студ. наук.-практ. конф. Пріоритети сучасної філології : теорія і практика. – Харків. – 2009. – С. 103-105.
- 25. Кметь В.** Фольклорні мотиви у творчості Оксани Забужко / Вікторія Кметь // Четверті всеукраїнські наукові фольклористичні читання, присвячені професору Лідії Дунаєвській. – Київ, 2010. – С. 234-242.
- 26.** Короткий словник з філософії / За заг. ред. І. В. Блауберг, І. К. Пантіна. – Москва : Политиздат, 1979. – 413 с.
- 27. Кудряшова О.** Метапоетика води в поезії Оксани Забужко / Оксана Кудряшова // Літературний процес: методологія, імена, тенденції : зб. наук. пр. (філолог. науки). – Київ. – 2011. – Вип. 3. – С. 53-58.
- 28. Лавринович Л.** Екзистенційний герой в українській та польській постмодерній прозі / Лілія Лавринович // Науковий вісник Волинського державного університету ім. Лесі Українки. – Луцьк, 2006. – № 6. – С. 188-196.
- 29. Лавринович Л.** Вивчення поетичної творчості Оксани Забужко у вищій школі / Лілія Лавринович // Проблеми педагогічних технологій : зб. наук. праць. – Луцьк : ЛІРоЛ, 2010. – Вип. 1. – С. 155-160.
- 30. Лимаренко Т.** Лірична героїня прози Оксани Забужко : психоаналітика образу / Тетяна Лимаренко // Вивчаємо українську мову та літературу. – 2005. – № 31. – С. 25-31.

- 31. Літературознавчий** словник-довідник / За ред. Р. Гром'яка, Ю. Коваліва та ін. – Київ : Либідь, 1997. – 752 с.
- 32. Медведєва Ю.** Зима як маркер пори року та внутрішнього стану ліричного героя (на матеріалі збірки Оксани Забужко «Друга спроба») / Юлія Медведєва // Режим доступу : masters.kubg.edu.ua/index.php/gi/article/download/132/166.
- 33. Мислива В.** Архітекстуальність поезії Оксани Забужко (на прикладі «Балади про горду царівну» та «Балади про офсайд») / Вікторія Мислива // Науковий вісник Миколаївського державного університету ім. В. О. Сухомлинського : Філологічні науки. Літературознавство. – Миколаїв. – 2012. – Вип. 10. – С. 37-44.
- 34. Мислива В.** Біблійні алюзії у творчості Оксани Забужко / Вікторія Мислива // Літературознавчі обрії. Праці молодих учених. – Київ. – Вип. 19. – С. 266-271.
- 35. Мислива В.** Два профілі одного обличчя жертвності (Міріам у Лесі Українки та Оксани Забужко) / Вікторія Мислива // Літературознавчі студії. – 2010. – Вип. 4. – С. 136-143.
- 36. Мислива В.** Інтертекстуально-феміністична комунікація життя та творчості Сільвії Плат і Оксани Забужко / Вікторія Мислива // Наукові записки. – 2012. – Вип. 28. – С. 157-166.
- 37. Москвич Ю.** Образ міста в поезії О. Забужко / Ю. Москвич // Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка : Філологічні науки. – 2013. – № 2 (261). – С. 51-57.
- 38. Павличко С.** Виклик стереотипам : нові жіночі голоси в сучасній українській літературі / Соломія Павличко // Фемінізм. – Київ : Основи, – 2002. – С. 181-187.
- 39. Павличко С.** Дискурс модернізму в українській літературі : Монографія / Соломія Павличко. – Київ : Либідь, 1997. – 360 с.

40. Пашник О. Трансцендентність як основа буття в ліриці О. Забужко / Олена Пашник // Вісник Запорізького національного університету. – Запоріжжя : Філологічні студії. – 2001. – № 4. – С. 102-106.

41. Сартр Ж.-П. Бытие и ничто : Опыт феноменологической онтологии / Жан-Поль Сартр // Пер. с фр., предисл., примеч. В. И. Колядко. – Москва : Республика, 2000. – 636 с.

42. Стоян С. Міфологічна традиція в літературній творчості ХХ століття / Світлана Стоян // Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – Київ, 2000. – 17 с.

43. Сучасна буржуазна філософія : навч. посібник / За ред. А. С. Богомолів, Ю. К. Мельвиля, І. С. Нарського. – Москва : Вища школа, 2008. – 582 с.

44. Тарасова Н. «Жіночність» як один із провідних концептів у поезії О. Забужко / Наталія Тарасова, Вікторія Люлька // Лінгвістичні студії : Філологічні науки. Літературознавство. – 2014. – № 17. – 29-36.

45. Токмань Г. Чи знав Євген Плужник, що він екзистенціаліст? / Ганна Токмань // Слово і час. – 1999. – №4/5. – С. 63-65.

46. Філоненко С. Концепція особистості жінки в українській прозі 90-х років ХХ століття (феміністичний аспект) / Софія Філоненко // Дніпропетровський нац. ун-т. – Дніпропетровськ, 2003. – 230 с.

47. Шаф О. «Синдром самозакоханості» у феміноцентричній ліриці рубежу ХХ-ХХІ століть (на матеріалі поезії Оксани Забужко, Теодозії Зарівної, Мар'яни Савки) / Ольга Шаф // Літературознавчі обрії. Праці молодих учених. – Київ. – 2014. – Вип. 19. – С. 262-265.

48. Шведова М. Образні стереотипи сприйняття часу в ідіостилі О. Забужко (на матеріалі збірки вибраних поезій «Друга спроба») / Марія Шведова // Лінгвістичні студії. – 2010. – Вип. 21. – С. 218-221.

49. Шерех Ю. Позиція відкритої літературної свідомості / Юрій Шерех // Знак нескінченності : Збірка поезій. – Київ : Факт, 2002. – 228 с.

- 50. Янченко А.** Жага і талант поетичного пізнання / А. Янченко // Укр. мова і л-ра в шк. – 1982. – № 9. – С. 8-15.
- 51. Шкловский В.** Связь приемов сюжетосложения с общими приемами стиля : О теории прозы / Виктор Шкловский. – Москва, 1983. – С. 26-62.
- 52. Штонь Г.** Мова письменника і мова читача : (до пробл. контекстуалізації внутріш. форми) / Григорій Штонь // Слово і час. – 1999. – № 4/5. – С. 90-91.
- 53. Элиаде М.** Аспекты мифа : пер. с фр. / Мирча Элиаде. – Москва : Инвест ППП, 1995. – 240 с.
- 54. Элиаде М.** Миф о вечном возвращении : [пер. с фр.] / Мирча Элиаде. – Санкт-Петербург : Алетейя, 1998. – 249 с.
- 55. Яременко В.** Визначальні художньо-стильові напрями і течії в літературі ХХ ст. / Василь Яременко // Українське слово : Хрестоматія української літератури та літературної критики ХХ ст. : В 4 кн. – Київ, 2003. – Кн. 1. – С. 22-51.
- 56. Ярмусь С.** Кордоцентризм – підстава української духовності й філософії / Степан Ярмусь // Зб. пр. ювілейн. Конгресу у 1000-ліття хрещення Руси-України. – Мюнхен, 1988-1989. – С. 407-415.